

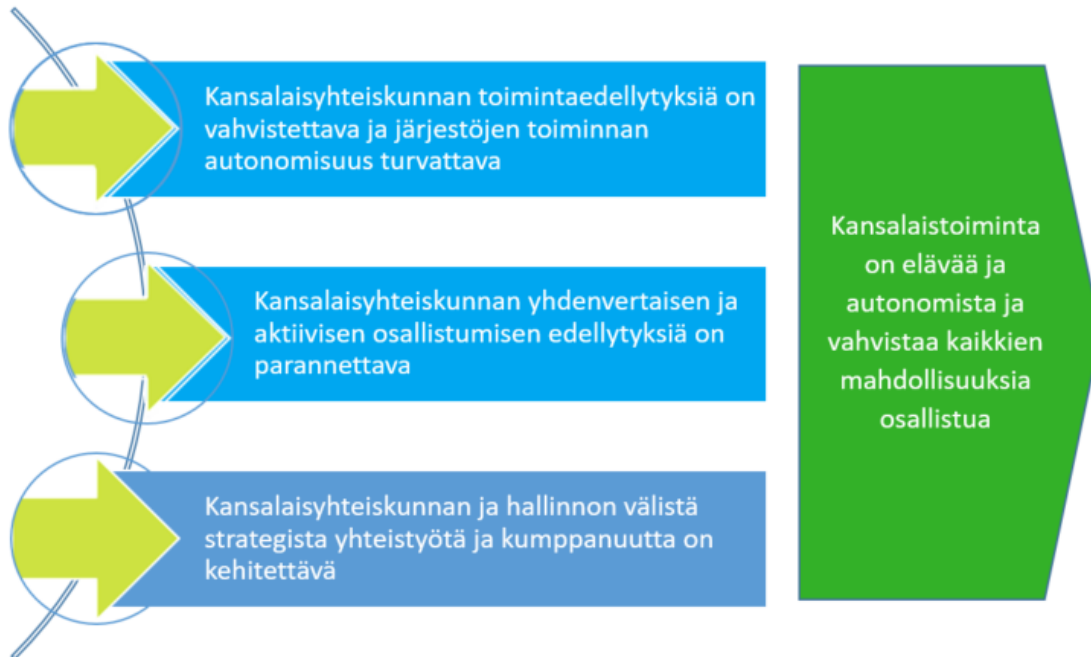

Kansalaisyhteiskuntapolitiikan
neuvottelukunta

KANEn suositukset kansalaisyhteiskuntapolitiikan kehittämiseksi

Kansalaisyhteiskuntapolitiikan neuvottelukunta KANE¹ on laatinut toimikautensa (2017-2021) päätteeksi suositukset demokratian ja vapaan kansalaisyhteiskunnan edellytysten turvaamiseksi neuvottelukunnan seuraavalle toimikaudelle (2021-2025).

KANEn visiona on, että kansalaistoiminta on elävää ja autonomista ja vahvistaa kaikkien mahdollisuuksia osallistua. KANE näkee aktiivisen kansalaistoiminnan demokratiaa vahvistavana tärkeänä tekijänä. Järjestöt ja muu kansalaistoiminta edistävät muuttuvassa toimintaympäristössä yhteiskunnan kehitystä.

¹ Kansalaisyhteiskuntapolitiikan neuvottelukunta KANE edistää järjestöjen ja viranomaisten välistä yhteistyötä sekä kansalaisyhteiskunnan toimintaedellytyksiä. KANEssa on puheenjohtajien lisäksi 19 jäsentä, jotka edustavat järjestöjä, tutkimusta, elinkeinoelämää, vapaata kansalaistoimintaa sekä ministeriöitä ja virastoja.

Suositus 1. Kansalaisyhteiskunnan toimintaedellytyksiä on vahvistettava ja järjestöjen toiminnan autonomisuus turvattava

1.1 Järjestöjen rahoitus on turvattava

Suositukset liittyvät mm. rahapelituoton tuoton alentumisen vaikutuksia selvittävän työryhmän työhön² sekä arpajaislain uudistamista koskevaan hankkeeseen³.

- Hallituksen on ripeästi ratkaistava, miten järjestöjen toimintaedellytykset turvataan rahapelituoton vähentyessä, sillä järjestöjen tulee voida suunnitella ja ennakoida toimintaansa vuoden 2022 osalta ja jälkeen. Kansalaisyhteiskunta on otettava mukaan ratkaisun valmisteluun.
- Arpajaislain uudistuksessa on keskeistä varmistaa se, että pelaaminen kanavoituu jatkossa nykyistä tehokkaammin toimiluvalliseen yhtiöön. Sekä edunsaajien että yhtiön omilla toimilla on merkitystä ongelman ratkaisemiseksi.
- Hallinnon pitää tunnistaa järjestöjen rooli ja tukea niitä. Tarve korostuu uusissa rakenteissa ja kriisitilanteissa. Myös paikallisten järjestöjen, eri ikä- ja väestöryhmien hyvinvointia tukevien yhdistysten ja muiden kansalaistoimijoiden työtä on tuettava ja sille on luotava hyvät toimintamahdollisuudet.

1.2 Valtionavustusjärjestelmää on yhtenäistettävä sekä selkeytettävä ja kansalaistoimijoiden ääntä valtionavustustoiminnassa vahvistettava

Suositukset liittyvät osin Kansalaisyhteiskunnan tila ja tulevaisuus 2020-luvun Suomessa -raportin⁴ suosituksiin sekä Valtionavustustoiminnan kehittäminen ja digitalisointi -hankkeen tehtäviin.⁵

- Valtionavustuksia rahapelituotoista jakavien ministeriöiden on yhtenäistettävä valtionavustuslain soveltamiskäytäntöjään sekä viestittävä niistä nykyistä paremmin, jotta avustuksen saajille olisi nykyistä selkeämpää, mihin avustusta saa käyttää.
- Kansalaistoimijoiden ääntä pitää vahvistaa valtionavustustoiminnassa. Tuleva valtionavustustoiminnan toimintamalli on rakennettava siten, että valtionavustuksia myöntävät viranomaiset ja valtionavustuksia hakevat järjestöt toimivat yhdessä. Yhteistyötä pitää edistää siten, ettei valtionavustuksia käsittelevistä toimielimistä muodostu esteellisiä.
- Osana valtionavustushanketta on selvitettävä keinoja, joilla yhdistysten omaa varainhankintaa voidaan rohkaista. Myös sosiaali- ja terveystieteiden yhdistysten valtionavustuksia koskevan valtioneuvoston asetuksen⁶ muutostarpeita tulee arvioida tästä näkökulmasta.
- STEAn pienavustuskokeilu on vakinaistettava ja otettava käyttöön myös muissa julkisissa avustuksissa jakavissa ministeriöissä yhdistysten yhdenvertaisuuden takaamiseksi osana valtionavustusten yhtenäistämistä.

² [Rahapelituottojen vähenemisen selvitysryhmä asetettu](#)

³ [Sisäministeriö: rahapelit](#)

⁴ [Kansalaisyhteiskunnan tila ja tulevaisuus 2020-luvun Suomessa](#)

⁵ [Valtionavustustoiminnan kehittäminen](#)

⁶ (29.12.2016/1552)

1.3 Järjestöjen ja kansalaistoimijoiden hallinnollista taakkaa ja vastuita on selkeytettävä

Suosituksat liittyvät osin Kansalaisyhteiskunnan tila ja tulevaisuus 2020-luvun Suomessa -raportin suosituksiin sekä mm. Yhteisöllinen kansalaistoiminta 2020-luvulla -hankkeen⁷ tehtäviin.

- Järjestöille on mahdollistettava yhdenkertainen kirjanpito tiettyyn euromääräiseen rajaan asti. Tämä helpottaa erityisesti pienten, vapaaehtois pohjalta toimivien yhdistysten toimintaa.
- Vastuunjakonäkökulman huomioonottamiseksi yhdistyslakia tulisi muuttaa niin, että yhdistys voi niin halutessaan ottaa käyttöön toimitusjohtaja-toimielimen.

Suositus 2. Kansalaisyhteiskunnan yhdenvertaisen ja aktiivisen osallistumisen edellytyksiä on parannettava

Suosituksat liittyvät osin Kansalaisyhteiskunnan tila ja tulevaisuus 2020-luvun Suomessa -raportin⁸ suosituksiin, kansalliseen demokratiaohjelmaan 2025⁹, Paremmat sääntelyn ohjelmaan¹⁰, Julkisen hallinnon strategiaan¹¹ sekä Avoimen hallinnon strategiaan¹².

- Suunnitellun avoimuusrekisterin vaikutukset kansalaisyhteiskunnan osallistumiseen tulee selvittää ja tuoda näkyväksi osana kansallista demokratiaohjelmaa 2025.
- Avoimen, joukkoistetun lainvalmistelun käytäntöjä tulee ottaa käyttöön kansalaisyhteiskunnan äänen vahvistamiseksi kansallisen tason säädösvalmistelun lisäksi EU-säädösvalmistelussa. Kansalaisyhteiskunta on otettava mukaan prosesseihin varhaisemmin.
- Hankkeiden kansalaisyhteiskuntavaikutukset on tunnistettava ja tehtävä näkyväksi säädösvalmistelussa ja päätöksenteossa. Tähän on kehitettävä mittaristo ja kehitettävä virkamiesten osaamista.
- Tietoon perustuvan päätöksenteon turvaamiseksi tulee pikaisesti ryhtyä suomalaisen järjestöautonomian, osallistumisen tilan ja tulevaisuuden systemaattiseen sekä pitkäjänteiseen tutkimukseen.
- Globaalin kansalaisyhteiskunnan haasteisiin liittyviä autonomia-, elinvoimaisuus- ja osallisuuskysymyksiä tulee ratkoa jatkossa eri toimijoiden yhteistyössä, fokusoidusti ja resursoidusti.

⁷ [Yhteisöllinen kansalaistoiminta 2020-luvulla](#)

⁸ [Kansalaisyhteiskunnan tila ja tulevaisuus 2020-luvun Suomessa](#)

⁹ [Avoimuusrekisterihanke](#)

¹⁰ [Paremmat sääntelyn toimintaohjelma](#)

¹¹ [Julkisen hallinnon strategia](#)

¹² [Avoimen hallinnon strategia, luonnos](#)

Suositus 3. Kansalaisyhteiskunnan ja hallinnon välistä strategista yhteistyötä ja kumppanuutta on kehitettävä

Suosituksukset liittyvät Julkisen hallinnon strategiaan, Avoimen hallinnon strategiaan sekä KANEn kuntavaalitavoitteisiin 2021.

- Hallinnon ja kansalaistoimijoiden välistä valtakunnallista, alueellista ja paikallista kumppanuutta ja vuorovaikutusta on kehitettävä suunnitelmallisesti. Järjestöt ja muut kansalaistoimijat on otettava yhdenvertaisesti mukaan valtion, kuntien ja maakuntien strategiseen työskentelyyn. Yhteistyöhön on syytä luoda pysyviä rakenteita kansalaistoiminnan eri muodot huomioiden.
- Viranhaltijoiden ja luottamushenkilöiden kansalaisyhteiskuntaosaamista on vahvistettava ja vuoropuhelua eri toimijoiden välillä on lisättävä. Toimijoiden sekä toimielinten on kyettävä nykyistä parempaan yhteistyöhön keskenään sekä kansalaisyhteiskunnan kanssa.
- Kunnissa tarvitaan monenlaisia kuulemisen ja osallistumisen foorumeja, jotta kaikkien kuntalaisten ääni tulee yhdenvertaisesti kuuluviin. Monipuolisia osallistumistapoja on rohkeasti kokeiltava ja hyödynnettävä. On varmistettava, että myös haavoittuvassa asemassa olevat kuntalaiset voivat osallistua ja vaikuttaa itseään kiinnostaviin asioihin.
- Kunnan ja tulevan maakunnan osallistumis- ja vaikuttamisjärjestelmistä tulee muodostaa toisiaan täydentävä ja selkeä kokonaisuus. Maakuntien kannattaa ottaa oppia kunnissa hyviksi havaituista osallisuuden käytännöistä. Lakisääteisten vanhus- ja vammaisneuvostojen sekä nuorisovaltuustojen mahdollisuuksia vaikuttaa on vahvistettava. Samalla yhteistyötä ja vuoropuhelua kunnan vaikuttamistoimielinten ja alueen muiden toimijoiden kesken on lisättävä.
- Järjestölähtöinen auttamistyö sijoittuu sote-palveluiden ja ehkäisevän toiminnan välimaastoon ja on usein kaikkein kustannustehokkain tapa lisätä ihmisten hyvinvointia ja toimintakykyä. Yhteistyö palveluketjujen toteutuksessa maakunnan, kunnan ja muiden toimijoiden, kuten järjestöjen välillä on järjestettävä saumattomasti.